

Josep Maria Pujol de Barberà: L'ARQUITECTE I L'ESPAI

Foto antiga del Col·legi de La Salle, una de les creacions de Pujol de Barberà.

La seu del COAAT ha acollit els mesos d'abril i maig l'exposició "Josep Maria Pujol de Barberà. L'arquitecte i l'espai", organitzada i coordinada per l'Arxiu Històric de la Ciutat, sota la direcció de Jordi Piqué. Amb la col·laboració de la Biblioteca Hemeroteca, el Centre d'Imatges i el Col·legi d'Arquitectes, s'han pogut conèixer gests vitals i professionals de l'arquitecte tarragoní JMPB, amb deu panells de fotografies de la família Pujol Niubó i dels fotògrafs Ramon Segú Chinchilla, Ramon Vallvé, P. Pallejà i Txema Morera.

La Tarragona actual, tant des del punt de vista urbanístic com del patrimoni arquitectònic, deu molt a l'empena, la petjada, la signatura de JMPB. Durant 42 anys va ser arquitecte municipal (1897-1949), redactant el Pla d'Eixample de l'any 1922, dissenyant l'expansió urbana que anava d'una banda, des del Parc del Miracle fins a

la plaça Imperial Tarraco, i per l'altra, des de la plaça de Braus fins a l'avinguda de Catalunya. Després de la nova xarxa de clavegueram, l'any 1931, durant la Segona República, va projectar el nou abastament d'aigua de la ciutat, amb els treballs de captació, elevació als dipòsits de la muntanya de la Oliva, i la instal·lació de la nova xarxa de distribució. El subministrament de l'aigua era molt deficient i representava una mancança molt important de la ciutat. Va exercir el càrrec de Cap del Cos de Bombers de Tarragona i durant la Guerra Civil va projectar la construcció de diversos refugis antiaeris per protegir la població dels atacs de l'aviació feixista. Com a arquitecte municipal va participar activament al pla de l'Ajuntament republicà que preveia la construcció de sis grups escolars al nucli urbà i dues escoles unitàries per als nens que vivien als afores de la ciutat.

Tarragona té més de cinquanta cinc

bens patrimonials modernistes, inventariats des del 3 de juliol de 2012, que han estat projectats per més de vint autors entre els quals cal destacar Antoni Gaudí, Lluís Domènech i Montaner, Josep Maria Pujol, Enric Sagnier, Bernardí Martorell, Josep Maria Pujol de Barberà, Ramon Salas, Pau Monguío, Alfons Barba, Francesc Morera, Ignasi Jordà, Julian M. Fossas i Antoni Pujol Sevil. No hi ha dubte que l'arquitecte amb més obra modernista a la ciutat és Josep Maria Pujol de Barberà, amb vint-i-tres obres inventariades. Es tracta de disset edificis i sis elements d'edificis modernistes, entre els que destaquem el Mercat Central, el Rectorat de la URV, l'antic Hotel Continental (cantonada Apodaca/Barcelona), les Cases Ripoll, Mas, Bofarull, Boxó, Musolas, Dr. Aleu/Roda (aquestes cinc a la Rambla Nova: números 31, 37, 41, 88 i 97-99), Busquets (Unió, 14), Mas d'En Sordé, els col·legis La Salle i Monges Carmelites

(ambdós al carrer Estanislau Figueres), la Cooperativa Obrera Tarraconense (sobretot l'interior), la capella del Mas Sanromà, i les Cases Porta i Ollé a la plaça Corsini, entre altres.

Aquest arquitecte precoç, va completar la seva formació amb els arquitectes Enric Sagnier i el tarragoní Josep Domènech Estapà. Va ser Cronista oficial de la ciutat i sobretot un arquitecte plural, polièdric amb una trajectòria professional molt diversa: treballs d'urbanisme, d'edificació, d'enginyeria, peritatges, taxacions, restauració de monuments (Torre dels Escipions o el Monestir de Poblet) i, per suposat, de reparació de danys ocasionats per la guerra civil. Va dissenyar l'Eixample de Tarragona l'any 1922, culminat 50 anys mes tard, amb el disseny de l'avinguda de Catalunya fins la carretera de Lleida. Per commemorar aquesta efemèride, l'ajuntament de Tarragona, presidit per Ricardo Vilar Guix, va rendir homenatge de gratitud a l'autor de l'Eixample, així com també a la memòria d'un altre arquitecte tarragoní, Ramón Salas i Ricomà, autor d'edificis notables i d'una part del traçat urbà com van ser els carrers perpendiculars al carrer de la Unió. Destaquem com a un dels elements principals d'aquest eixample, la continuació de la Rambla i, sobretot, la Plaça Imperial Tarraco. En relació a aquesta plaça, hem de saber que la Plaça Francesc Macià de Barcelona (abans de Calvo Sotelo) té les mateixes mides que la nostra plaça. Quan Nicolau Rubió i Tudurí, arquitecte i urbanista, va urbanitzar als anys 30 la plaça barcelonesa, va copiar el diàmetre, la vorera i la rodona central de la Plaça Imperial Tarraco, que és el centre de gravetat de la Tarragona actual. L'any 1931 va fer el projecte d'un nou abastament d'aigua de la ciutat, amb els treballs de captació, elevació als dipòsits de la muntanya de la Oli-va i la instal·lació de la nova xarxa de distribució.

Pujol de Barberà inicia la nissaga de quatre generacions d'arquitectes, un fet gairebé insòlit al nostre país. Són el seu fill Antonio Pujol Sevil, els néts Antoni i Agustí Pujol Niubó, i Víctor Pujol Hugas, fill d'Agustí Pujol.

En resum, tots els que estimem l'arquitectura i ens agrada analitzar el creixement urbanístic de les ciutats, sabem que moltes decisions preses pels urbanistes i, sobretot, pels polítics, marquen

Coberta del Mercat Central de Tarragona després de la reinauguració del 2017.

El Mercat Central ha estat sempre un espai ple de vida social i un edifici molt particular.

el futur de les "nostres vides". Per exemple, ja fa més de 100 anys l'enginyer Saturnino Bellido ubicava l'estació de Tarragona a l'Horta Gran i estem com estem. Per què? No es va ser valent? No es pot ser visionari? Els modernistes gaudim de Pujol de Barberà que rep el reconeixement merescut d'una vegada

per totes, ja que sense cap mena de dubte ha estat un arquitecte singular/fonamental per entendre tant la Tarragona urbanística actual com per conèixer el patrimoni modernista tarragoní. És un arquitecte polièdric, plural

JOSEP MARIA BUQUERAS BACH